

**UCHWAŁA NR VIII/22/15
RADY MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE
z dnia 30 kwietnia 2015 roku**

zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w mieście Wysokie Mazowieckie na lata 2011-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 poz. 594 t.j. z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 4 i art. 9a ust. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, Dz.U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, Dz. U. z 2010 r. Nr 28 poz. 146 i Nr 125 poz. 842 oraz Dz.U. z 2011r.Nr 149, poz. 887) Rada Miasta Wysokie Mazowieckie uchwala, co następuje:

§ 1. W uchwale Nr VII/28/11 Rady Miasta Wysokie Mazowieckie z dnia 27 kwietnia 2011r. w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w mieście Wysokie Mazowieckie na lata 2011-2020, wprowadza się zmianę polegającą na nadaniu nowej treści załącznika do uchwały.

1. Załącznik do uchwały otrzymuje brzmienie zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

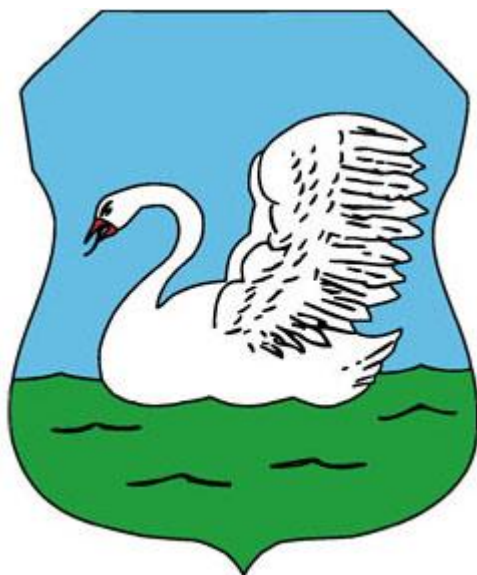
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Wysokie Mazowieckie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Józef Sokolik

Załącznik do Uchwały Nr VIII/22/15
Rady Miasta Wysokie Mazowieckie
z dnia 30 kwietnia 2015r

PROGRAM

PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY

W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR

PRZEMOCY W RODZINIE

W MIEŚCIE WYSOKIE MAZOWIECKIE

NA LATA 2011-2020

Opracował:
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
w Wysokiem Mazowieckiem

Wysokie Mazowieckie, kwiecień 2015 r.

WSTĘP

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowano z myślą o realizacji zadań gminnych, a w szczególności zgodnie z art. 9b ust 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku, inicjowanie działań w środowisku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Ważną intencją programu jest także dążenie do integracji i aktywizacji specjalistów i instytucji w obrębie poszczególnych jego zadań w celu skuteczniejszej i kompleksowej pomocy ofiarom z jednoczesnym działaniem adresowanym do sprawców przemocy.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych, przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu. Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę.

Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce.

PODSTAWA PRAWNA

Program będzie realizowany w nawiązaniu o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 t.j. z późn. zm.)
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 t.j. z późn. zm.)

Rozdział I

1. DEFINICJA I RODZAJE PRZEMOCY.

W rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **przemoc** to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (osoba najbliższa to członek rodziny w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, a także inna osoba wspólnie zamieszkała lub gospodarująca) w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej przez przemoc psychiczną i seksualną po przemoc ekonomiczną oraz zaniedbanie.

Przemoc fizyczna to: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.

Przemoc psychiczna to: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb. To zachowanie, którego celem jest umniejszenie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.

Przemoc seksualna to: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości itp. Każdy kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z dzieckiem (tj. z osobą poniżej 15 roku życia) jest wykorzystywaniem seksualnym, nawet, jeśli dziecko wyraziło zgodę.

Przemoc ekonomiczna to: odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. To każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.

Zaniedbanie to: ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, brak opieki itp.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną, z art. 207 Kodeksu karnego.

2. KONCEPCJE PSYCHOLOGICZNE WYJAŚNIAJĄCE ZJAWISKO PRZEMOCY

- *Syndrom wyuczonej bezradności* – Psycholog Leonora Walker zauważyła, że na początku pojawiania się aktów przemocy, kobiety podejmowały różne działania mające wpłynąć na zmianę sytuacji ("od prośby do groźby"). Dopiero, gdy kobiety nabrały przekonania o nieskuteczności swoich posunięć, rodziło się w nich poczucie bezradności. Wyuczona bezradność jest poddaniem się, zaprzestaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Skutki wyuczonej bezradności, łagodzi stopniowe odzyskiwanie przez osobę doznającą przemocy kontroli nad swoją osobą i swoim życiem.

- *Zjawisko „Prania mózgu”* - Obecnie zjawisko to występuje w wielu dziedzinach życia społecznego: w polityce, w reklamie, w szkoleniach wojskowych, w działalności sekt religijnych, a także w życiu rodzinnym. Najczęściej rozumiane jako: szereg zabiegów stosowanych w celu zmiany osobowości (uczuć, potrzeb, postaw), aby osoba manipulowana działała zgodnie z oczekiwaniami. Badania nad

przemocą w rodzinie pozwoliły wyodrębnić najbardziej typowe zachowania sprawców przemocy, stosujących technikę "prania mózgu", do których zalicza się: izolację, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc kary i nagrody, wymuszanie drobnych przysług.

Konsekwencją "prania mózgu" jest:

- *degradacja własnego obrazu* - osoby doznające przemocy, zmniejszają swoją aktywność, wycofują się z działania i unikają podejmowania trudnych zadań. Uważają, że są głupie i mało zdolne. Łatwo ulegają sugestiom i manipulacjom. Zmieniają swoje poglądy, przyzwyczajenia, by dostosować się do życzeń sprawcy.

- *przeżywanie silnego poczucia lęku i zagrożenia* - ofiary mają duże poczucie winy, wstydu i lęku. Od sprawcy oczekują jedynie kary, ponieważ wiedzą, że są pełne wad, a wszystko, co robią jest niewłaściwe. Przeżywanie silnego poczucia winy kieruje złość i agresywność w stronę własnej osoby, to z kolei powoduje, że sprawca może czuć się bezkarnie.

- *wyzwalanie silnych stanów regresji* - regresja jest mechanizmem obronnym, polegającym na nawrotach do zachowań i sposobów działania z wcześniejszych okresów życia. Skutkiem tego jest ich bezradność, zanik krytycznego myślenia, powrót do myślenia życzeniowego, Procesy "prania mózgu" powodują całkowite podporządkowanie, utratę poczucia własnej wartości i własnych przekonań oraz bezkrytyczne przyjmowanie rzeczywistości, wykreowanej przez sprawcę.

Dzieci wzrastające wśród przemocy w domu są często zapomnianymi jej ofiarami. Doznają jej nie tylko wtedy, gdy są bezpośrednio bite lub zaniedbywane, cierpią i są krzywdzone będąc świadkami przemocy dorosłych.

Przemoc najczęściej występuje w rodzinach najuboższych, jest powiązana z alkoholizmem, niskimi dochodami finansowymi, niskim wykształceniem, małą świadomością społeczną, choć niejednokrotnie skrywana jest w tzw. „normalnych domach”. Przypadki znęcania najczęściej odbywają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny. Praktycznie ofiary przemocy boją się, a niejednokrotnie wstydzą się o tym mówić i rozgłaszać. Trudno jest im w tych sprawach zeznawać w sądzie i dlatego wolą, aby przemoc ta trwała. Tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie poprzez zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona samą siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym programie.

3. ANALIZA PROBLEMU ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W MIEŚCIE WYSOKIE MAZOWIECKIE.

Miasto Wysokie Mazowieckie zamieszkuje 9.556 osób. Dominującą grupą wiekową są mieszkańcy w wieku produkcyjnym.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem wynika, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zbadania, ponieważ agresja ze strony osób najbliższych jest wstydliwie ukrywaną tajemnicą. W latach 2009/2010 nie uruchomiono procedury „Niebieskiej Karty”, pomimo iż pracownicy socjalni informują o takich możliwościach w przypadku podejrzenia występowania przemocy. W 2010 roku pracownicy socjalni przeprowadzili rozmowy w 25 środowiskach, w których miały miejsce interwencje domowe Policji. W związku z tym podjęto stosowne działania w celu niedopuszczenia do występowania dalszych zachowań przemocowych.

Z informacji Gimnazjum w Wysokiem Mazowieckiem wynika, iż nie odnotowano występowania zjawiska przemocy domowej wobec dzieci. Chcąc uwrażliwić środowisko szkolne na ten problem, na terenie szkoły zorganizowano spotkania z funkcjonariuszami policji, podczas których omówiono kwestie zachowań bezpiecznych w sytuacji występowania przemocy domowej.

Natomiast w Szkole Podstawowej Nr 1 w Wysokiem Mazowieckiem w roku szkolnym 2009/2010 odnotowano 1 przypadek znęcania się nad dzieckiem w rodzinie. W związku z tym zostały uruchomione Procedury Postępowania Nauczycieli w Sytuacjach Zagrożenia Dzieci Agresją, Przemocą i Demoralizacją, podjęto środki zaradcze w ramach interwencji pedagoga, kuratora sądowego oraz pracownika socjalnego. Sprawę przekazano do Sądu Rejonowego III Wydział

Rodzinny i Nieletnich w Wysokim Mazowieckiem. Dziecko korzystało z terapii psychologicznej na terenie szkoły.

Poniższe tabele przedstawiają skalę zjawiska przemocy na terenie miasta Wysokie Mazowieckie na przestrzeni lat 2006/2010 (dane statystyczne opracowała Komenda Powiatowa Policji w Wysokim Mazowieckiem).

Liczba osób pokrzywdzonych w przemocy domowej wg Procedury „Niebieskiej Karty” na terenie miasta Wysokie Mazowieckie.

	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba osób pokrzywdzonych w przemocy domowej ogółem:	196	72	23	39	65
w tym: kobiety	57	34	17	21	38
w tym: mężczyźni	4	2	3	-	-
małoletni do ukończenia lat 13	70	14	-	19	27
małoletni od 13 do 18 lat	65	22	3	-	-

Liczba sprawców przemocy domowej na terenie miasta Wysokie Mazowieckie.

	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem:	57	34	17	21	38
w tym: kobiety	4	2	-	-	-
w tym: mężczyźni	53	32	17	21	38
nieletni	-	-	-	-	-

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu na terenie miasta Wysokie Mazowieckie.

	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem:	53	32	17	19	32

w tym: kobiety	3	2	-	-	-
w tym: mężczyźni	50	30	17	19	32
nieletni	-	-	-	-	-

Liczba przeprowadzonych interwencji Policji na terenie miasta Wysokie Mazowieckie.

	2006	2007	2008	2009	2010
Interwencje domowe ogółem :	169	168	281	118	135
w tym: dotyczące przemocy w rodzinie	57	34	17	21	38

Wydawać by się mogło, iż przemoc na terenie miasta Wysokie Mazowieckie jest tylko zjawiskiem marginalnym. Aktualne dane Komendy Powiatowej Policji świadczą jednak, iż wzrasta liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie naszego miasta, gdyż brak danych statystycznych uniemożliwia stwierdzenie występowania przemocy ukrytej, toczącej się w rodzinie lub w szkole.

Rozdział II

1. ADRESACI PROGRAMU

- 1) Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy.
- 2) Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy.
- 3) Przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

2. CELE PROGRAMU

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Wysokie Mazowieckie,
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 4) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,

Cele programu będą realizowane poprzez:

- budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie miasta Wysokie Mazowieckie,
- udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie,
- udział członków zespołu interdyscyplinarnego w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy.

3. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

- 1) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- 2) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
- 3) promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy,
- 4) edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie.

4. REALIZATORZY PROGRAMU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem we współpracy z:

- samorządem lokalnym,
- Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wysokiem Mazowieckiem
- szkołami,
- Komendą Powiatową Policji,
- służbą zdrowia,
- sądem,
- organizacjami pozarządowymi
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Wysokiem Mazowieckiem

5. REALIZACJA CELÓW PROGRAMU

Cel 1

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta Wysokie Mazowieckie.

Działania:

1. Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania.
Podmiot realizujący działanie:
 - Rada Miasta Wysokie Mazowieckie.
2. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego.
Podmioty realizujące działanie:
 - Burmistrz Miasta Wysokie Mazowieckie.Osoby współpracujące w ramach zespołu interdyscyplinarnego:
 - pracownicy socjalni,
 - przedstawiciele oświaty,
 - przedstawiciele policji,
 - kuratorzy sądowi,
 - przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - przedstawiciele ochrony zdrowia,
 - przedstawiciele organizacji pozarządowych.
3. Działania członków zespołu i grup roboczych:
 - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
 - opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy w rodzinie,
 - rozpropagowanie informacji o instytucjach powołanych do udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
 - monitorowanie sytuacji rodzin, w których wystąpiła przemoc,
 - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których doszło do przemocy oraz efektów działań,
 - podejmowanie działań mających na celu zapobieganie występowania przemocy w środowiskach zagrożonych,
 - podejmowanie działań informacyjno- edukacyjnych.
4. Edukacja środowiska lokalnego, szczególnie dzieci i młodzieży w zakresie przemocy:
 - wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
 - prelekcje wśród dzieci, młodzieży na temat zjawiska przemocy i jej skutków,
 - spotkania rodziców ze specjalistami w trakcie zebrań szkolnych,

- dystrybucja informacji na temat przemocy (ulotki, informacje na stronie internetowej urzędu miasta, artykuły w prasie lokalnej).

Podmioty realizujące działania:

- placówki oświatowo- wychowawcze,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- zespół interdyscyplinarny,
- przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji,
- przedstawiciele organizacji pozarządowej.

Cel 2

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

1. Udzielanie informacji sprawcom przemocy o możliwościach uzyskania profesjonalnej pomocy specjalistów w ramach programów korekcyjno-edukacyjnych ukierunkowanych na zmiany zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie.
2. W sytuacjach realnego zagrożenia życia lub zdrowia - izolowanie sprawców przemocy od ofiar poprzez umieszczenie w ośrodku wsparcia.
3. Przeprowadzanie rozmów z osobami stosującymi przemoc.

Cel 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Udzielanie informacji dla osób dotkniętych przemocą na temat:
 - bezpiecznego schronienia w ośrodkach interwencji kryzysowej i ośrodkach wsparcia,
 - pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
 - telefonu zaufania „Niebieska Linia”

Podmiot realizujący działanie:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

2. Działania interwencyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach Przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele ochrony zdrowia.

Cel 4

Podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Pozyskiwanie informacji dotyczących potrzeb szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy.
2. Finansowanie udziału w szkoleniach i konferencjach dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

6. OCZEKIWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU.

1. Zwiększenie wrażliwości i świadomości społecznej wobec przemocy w rodzinie.
2. Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Podwyższenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.

4. Zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie.
5. Zwiększenie skuteczności oddziaływania na sprawców przemocy.

7. MONITOROWANIE

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem.

8. SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wysokiem Mazowieckiem do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miasta sprawozdanie z realizacji Programu.

9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie realizacji zadań Programu będzie dokonywane ze środków własnych gminy, a także z innych źródeł zewnętrznych.

Przewodniczący Rady Miasta

Józef Sokolik